

Siilinjärven kunnan
varhaiskasvatussuunnitelma
2026

Sisällysluettelo

1.	Siilinjärven varhaiskasvatussuunnitelmat.....	4
1.1	Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma.....	4
1.1.1	Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen julkisuus ja salassapito.....	4
1.2	Yksiköiden toimintasuunnitelmat	5
1.3	Ryhmävasut.....	6
1.4	Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma.....	7
2.	Varhaiskasvatuksen järjestäminen	7
3.	Varhaiskasvatuksen arvoperusta	9
4.	Laaja-alainen osaaminen varhaiskasvatuksessa.....	10
4.1	Ajattelu ja oppiminen	10
4.2	Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu.....	11
4.3	Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	12
4.4	Monilukutaito.....	13
4.5	Digitaalinen osaaminen	13
4.6	Osallistuminen ja vaikuttaminen	14
5.	Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri ja arjen pedagogiikka	15
5.1	Toimintakulttuurin perusta	15
5.2	Inklusiivinen toimintakulttuuri	15
5.3	Lapsen saapuminen ja lähteminen	16
5.4	Päivälepo	16
5.5	Siirtymä- ja perushoitotilanteet.....	16
5.6	Toimintakulttuurin arviointi.....	17
6.	Oppimisympäristöt varhaiskasvatuksessa	17
7.	Yhteistyö varhaiskasvatuksessa	19
7.1	Varhaiskasvatuksen sisäinen yhteistyö	19
7.2	Yhteistyö huoltajien kanssa	20
7.3	Monialainen yhteistyö	20
8.	Varhaiskasvatus osana lapsen kasvun ja oppimisen polkua	21
9.	Pedagogisen johtamisen rakenteet.....	22

10. Pedagogisen toiminnan lähtökohdat	23
11. Monipuoliset työtavat	24
12. Leikki	25
13. Oppimisen alueet.....	26
13.1 Kielten rikas maailma	26
13.1.1 Kielellisen kehityksen keskeiset osa-alueet	27
13.2 Ilmaisun monet muodot	27
13.3 Minä ja meidän yhteisömme	28
13.4 Tutkin ja toimin	28
13.5 Kasvan, liikun ja kehityn	29
14. Lapsen tuki Siilinjärven varhaiskasvatuksessa	31
14.1 Tuen muodot.....	31
14.2 Tuen tasot.....	32
14.3 Tuen ja tukipalvelujen prosessit	32
14.4 Varhennettu oppivelvollisuus	32
15. Varhaiskasvatustoiminnan sisällön arviointi, kehittäminen ja seuranta ..	33
15.1 Arvioinnin rakenteet ja vuosikellot.....	33
15.2 Yksilötason arviointi	33
15.3 Yksikkötason arviointi	33
15.4 Järjestäjätason arviointi.....	34

1. Siilinjärven varhaiskasvatussuunnitelmat

Paikallisia suunnitelmia tehtäessä otetaan huomioon paikalliset erityispiirteet, eri toimintamuodot, mahdolliset pedagogiset painotukset, lasten tarpeet sekä varhaiskasvatusta koskevan arviointitiedon ja kehittämistyön tulokset.

1.1 Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma

Kunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma on siilinjärveläisiä varhaiskasvattajia velvoittava asiakirja ja se koskee sekä kunnallista että yksityisten palveluntuottajien tuottamaa palvelua ja kattaa päiväkotitoiminnan ja perhepäivähoidon.

Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma on **varhaiskasvatuspalvelujen kehittämis- ja laatuasiakirja**, joka yhtenäistää koko varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa ja yhtenäistää sekä kehittää käytännön toimintamalleja eri toimintayksiköissä ja palvelumuodoissa.

Valtakunnallinen varhaiskasvatuksen suunnitelma päivittyi 1.1.2026 ja Siilinjärven kunnallista varhaiskasvatussuunnitelma päivitettiin keväällä 2026. Kunnallinen suunnitelma tarkentaa, miten valtakunnallista suunnitelmaa toteutetaan. Suunnitelma on PowerApps -ohjelmassa sähköisenä sekä myös varhaiskasvatuksen Teamsissa. Lisäksi suunnitelma on varhaiskasvatuksen nettisivuilla. Tieto suunnitelman päivittämisestä lähetetään huoltajille Edlevon kautta. Yksityisille toimijoille suunnitelma toimitetaan sähköpostilla.

Varhaiskasvatussuunnitelmassa on otettu huomioon paikallinen esiopetuksen opetussuunnitelma sekä lapsia, nuoria ja lapsiperheitä koskevat muut paikalliset suunnitelmat.

1.1.1 Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen julkisuus ja salassapito

Kaikki varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen asiakirjat eivät ole julkisia. Varhaiskasvatuslaki (13.7.2018/540) sisältää säännöksiä salassapidosta, jonka lisäksi sovelletaan lakia viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999). Varhaiskasvatuksen asiakkuus itsessään ei ole salassa pidettävä tieto. Sen sijaan esimerkiksi lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on salassa pidettävä varhaiskasvatuslain 40 §:n nojalla.

Vanhemmalla tai muulla huoltajalla on oman lapsensa asiassa pääsääntöisesti oikeus saada tieto myös salassa pidettävistä asiakirjoista. Huoltajalle tulee antaa tietoa lasta koskevien asioiden käsittelystä, tietojen saannista ja niiden luovuttamisesta sekä salassapidosta. Lisäksi varhaiskasvatuslaissa, esiopetuksen osalta perusopetuslaissa sekä oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa säädetään salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta tietyissä tilanteissa. Lapsen siirtyessä varhaiskasvatuksesta esiopetukseen tai toiselle varhaiskasvatuksen tai esiopetuksen järjestäjälle tai esiopetuksesta perusopetukseen sekä monialaista yhteistyötä tehtäessä tulee noudattaa näitä salassapitoa ja tietojen luovuttamista koskevia säännöksiä.

Myös yksityisen palveluntuottajan järjestämässä tai tuottamassa varhaiskasvatuksessa sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia, jossa säädetään

salassapidosta ja asianosaisen tiedonsaantioikeudesta sekä tiedon luovuttamisesta salassa pidettävistä asiakirjoista.

Kunnan hankkiessa esiopetuspalvelut yksityiseltä palvelun tuottajalta, kunta vastaa siitä, että palvelut järjestetään perusopetuslain mukaisesti. Yksityisen palveluntuottajan järjestämässä esiopetuksessa tulee siten noudattaa perusopetuslain ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain salassapitoa koskevia säännöksiä.

Varhaiskasvatuksessa salassa pidettävää on:

- Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma
- Lapsen tuen tarve, tukitoimet ja tukea koskevat hallintopäätökset
- Terveyttä, varallisuutta tai henkilökohtaisia oloja koskevat tiedot (JulKL 24 §)

Esiopetuksessa salassa pidettävää on:

- Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma
- Lapsen tuen tarve, tukitoimet ja tukea koskevat hallintopäätökset
- Lapsen opiskeluhuoltokertomus
- Terveyttä, varallisuutta tai henkilökohtaisia oloja koskevat tiedot (JulKL 24 §)

Nämä salassapitovelvoitteet koskevat sekä yksityisiä että julkisia varhaiskasvatuspalvelujen ja esiopetuksen järjestäjiä.

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/salassapito-tietosuoja-ja-tietojen-sailyttaminen-varhaiskasvatuksessa-ja>

1.2 Yksiköiden toimintasuunnitelmat

Yksikkökohtainen **toimintasuunnitelma ohjaa varhaiskasvatuksen arjen toteutusta yksiköissä**. Se on yksikön oma "käytännön käsikirja", jossa kerrotaan, miten varhaiskasvatuslaki, varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja kunnan oma varhaiskasvatussuunnitelma toteutuvat juuri siinä yksikössä.

Toimintasuunnitelma on lähinnä esihenkilöstön työkirja. Siinä määritellään millaisille arvoille ja periaatteille yksikön toiminta perustuu. Toimintasuunnitelmassa määritellään myös toimintavuoden yksikön kehittämiskohteet ja painopistealueet. Suunnitelmaan kirjataan yhteistyö huoltajien kanssa sekä avataan yksikön toimintakulttuuri kullekin toimintavuodelle. Toimintasuunnitelman toteutumista arvioidaan toimintavuoden päättyessä.

1.3 Ryhmävasut

Ryhmävasu tiimisopimuksineen on keskeinen työväline pedagogiikan toteuttamisessa ja arvioinnissa. Se auttaa tiimiä suunnittelemaan, toteuttamaan ja arvioimaan työtään lasten varhaiskasvatussuunnitelmien, valtakunnallisen/kunnallisen vasun ja varhaiskasvatuslain mukaisesti.

Ryhmän varhaiskasvatussuunnitelma pohjautuu lapsiryhmän lasten yksilöllisiin vasuihin, ryhmälle valittuihin kehittämiskohteisiin ja näiden perusteella suunniteltuun toimintaan. Ryhmävasussa ratkaistaan, miten lasten kehityksen ja oppimisen tarpeet tulevat huomioiduksi ryhmän toiminnassa, mihin toiminnan suunnittelussa keskitytään ja mitkä asiat ovat olennaisia kunkin ryhmän lapsen kehityksen tukemiseksi.

Ryhmävasun tehtävänä on yhteisesti sovittujen arvojen sekä toimintatapojen täsmentäminen ja konkretisoiminen lapsiryhmien toiminnoissa. Ryhmän henkilökunta huolehtii omalta osaltaan ryhmävasussa sovittujen käytäntöjen toteutumisesta. Ryhmävasu **laaditaan toimintakauden alussa** syksyllä ja sen sisältöä työstetään ja arvioidaan koko toimintakauden ajan.

1.4 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma (vasu) laaditaan yhteistyössä huoltajien kanssa, ja lapsi osallistuu sen tekemiseen omien edellytystensä mukaisesti. Koko kasvattajatiimi havainnoi lasta ja tuo hänen näkökulmansa näkyväksi suunnitelmassa.

Vasu laaditaan kaikille lapsille sekä kunnallisessa että yksityisessä palvelutuotannossa. Päiväkodeissa se kirjataan sähköiseen järjestelmään ja perhepäivähoidossa toistaiseksi paperiselle lomakkeelle. Sähköinen järjestelmä uudistuu toimintavuonna 2026–2027. Suunnitelmassa asetetaan tavoitteet kasvattajien/tiimin toiminnalle lapsen tarpeisiin vastaamiseksi. Suunnitelmaan kirjataan myös mahdolliset tuen tarpeet ja niihin liittyvät toimenpiteet.

Varhaiskasvatuksen opettaja/tiimivastaava vastaa lapsen vasun laadinnan, toteutuksen ja seurannan kokonaisuudesta sekä huoltajien kanssa käytävistä vasukeskustelusta. Lapsen vasun sisällön tuottamiseen osallistuu koko kasvattajatiimi. Varhaiskasvatuksen opettaja/tiimivastaava huolehtii, että lasten vasuissa sovitut asiat huomioidaan pedagogisen toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa. **Lapsen vasu laaditaan kahden kuukauden kuluessa varhaiskasvatuksen alkamisesta.**

Perhepäivähoidossa lapsen vasun laatimisesta ja vasukeskusteluista vastaa perhepäivähoitaja. Hän saa tarvittaessa tukea varhaiskasvatuksen erityisopettajalta ja perhepäivähoidon ohjaajalta.

Vasukeskustelut huoltajien kanssa käydään vähintään kerran vuodessa. Lapsen vasu päivitetään aina kun toiminnalle asetetut tavoitteet muuttuvat, ne saavutetaan tai lapsen siirtyessä toiseen ryhmään tai päiväkotiin. Vasun sisältöihin palataan säännöllisesti arjen keskusteluissa huoltajien kanssa

Lapsen vasussa esille nousseet tavoitteet ohjaavat ryhmävasun laatimista ja edelleen lapsiryhmän toiminnan suunnittelua, toteutusta ja toimintaympäristöjen kehittämistä.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on pysyvästi arkistoitava asiakirja, joten se toimitetaan asianmukaisesti arkistoon.

2. Varhaiskasvatuksen järjestäminen

Varhaiskasvatus kuuluu Siilinjärvellä sivistyspalveluihin. Toimintaa ohjaavat ovat varhaiskasvatussuunnitelmien perusteet sekä kunnan ja sivistyspalvelun visio, strategia ja toiminta-ajatus.

Sivistyspalvelut koostuvat varhaiskasvatus-, perusopetus -, nuoriso- ja kulttuuri- sekä liikuntapalveluista. Varhaiskasvatusjohtaja vastaa palvelualueen johtamisesta. Päiväkoteja johtavat päiväkodinjohtajat yhdessä apulaisjohtajien kanssa ja perhepäivähoitoa johtaa perhepäivähoidon ohjaaja. Varhaiskasvatusta järjestetään

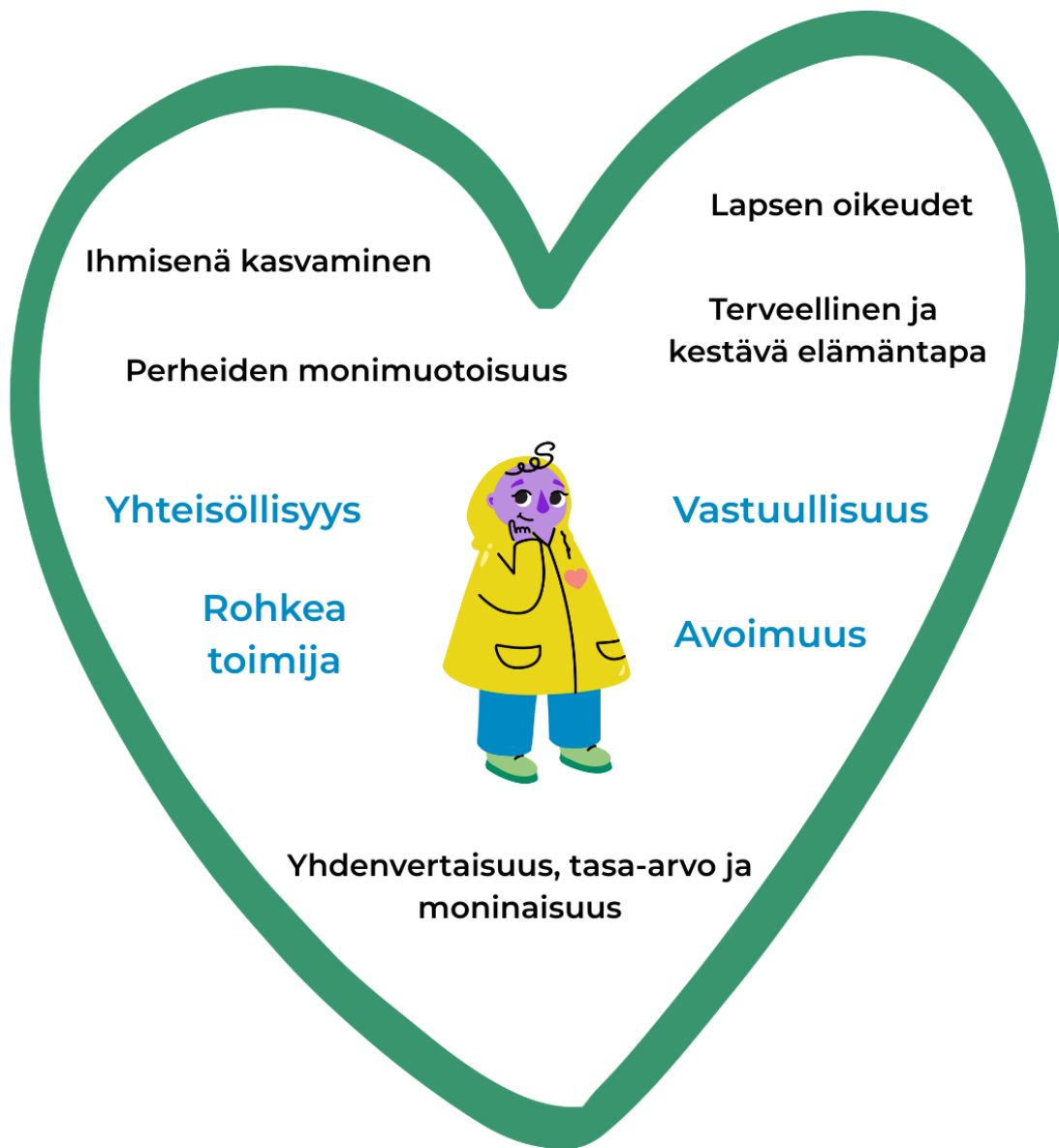
hoitoaikaperusteisesti kunnallisissa ja yksityisissä päiväkodeissa sekä kunnallisessa ja yksityisessä perhepäivähoidossa.

Varhaiskasvatusryhmien muodostamista ohjaavat varhaiskasvatuslain ja -asetuksen mukaiset ryhmäkoot ja henkilöstömitoitukset. Jatketun aukiolon- ja ympärivuorokautisen varhaiskasvatuksen palvelut tarjotaan Päiväkoti Pilvilinnassa ja Päiväkoti Pikkusiilissä.

Yksityinen varhaiskasvatus toimii pääosin palvelusetelijärjestelmällä. Yksityisessä perhepäivähoidossa on käytössä lisäksi yksityisen hoidon tuen kuntalisä. Kunnalla on lain mukaan velvollisuus valvoa yksityisiä varhaiskasvatuspalveluja ja seurata toiminnan lain, asetusten ja varhaiskasvatussuunnitelmien mukaista toteutumista. Tähän valvontaan on kunnassa tehty Palvelusetelin sääntökirja, joka on hyväksytty lautakunnassa.

Varhaiskasvatuksessa toimii palveluohjaaja, joka käsittelee lasten hakemukset, ohjaa perheitä sopivien palveluiden piiriin ja toimittaa päätökset varhaiskasvatus – ja esiopetuspaikoista huoltajille. Palveluohjaus vastaa myös yksityisten päiväkotien valvonnasta ja ohjauksesta. Yksityisen perhepäivähoidon valvonta kuuluu varhaiskasvatusjohtajalle.

3. Varhaiskasvatuksen arvoperusta

Varhaiskasvatuksen arvot avataan yksiköiden toimintasuunnitelmissa ja tiimien ryhmävasuissa. Arvojen toteutumista seurataan ja arvioidaan tiimipalaverissa, lapsen varhaiskasvatussuunnitelman arviointikeskustelussa sekä varhaiskasvatuksen henkilökunnan ja esihenkilöiden kehityskeskusteluissa.

4. Laaja-alainen osaaminen varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksessa luodaan pohjaa lasten laaja-alaiselle osaamiselle. **Se muodostuu tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon kokonaisuudesta.** Osaaminen tarkoittaa kykyä käyttää tietoja ja taitoja sekä toimia tilanteen edellyttämällä tavalla. Laaja-alaisen osaamisen kehittyminen edistää lasten kasvua yksilöinä ja yhteisönsä jäseninä.

Laadukas pedagoginen toiminta vahvistaa lasten laaja-alaista osaamista. Sen kehittymiseen vaikuttaa, miten toimitaan, miten eri oppimisympäristöjä käytetään sekä miten lasten hyvinvointia ja oppimista tuetaan.

4.1 Ajattelu ja oppiminen

Ajattelu ja oppiminen muodostavat perustan lasten myöhemmälle osaamiselle ja elinikäiselle oppimiselle. **Varhaiskasvatuksessa näitä taitoja kehitetään vuorovaikutuksessa, merkityksellisissä arjen tilanteissa ja pedagogisesti suunnitelluissa ympäristöissä.** Varhaiskasvatuksen tehtävä on luoda pohja lasten luovalle ja kriittiselle ajattelulle sekä tukea heidän omaa tiedon muodostamistaan

Siilinjärven varhaiskasvatuksessa lapsi

- harjaantuu ajattelun, pohtimisen, kokeilemisen, vertailun ja ennakoinnin taidoissa
- saa kokemuksia ongelmanratkaisusta, luovuudesta ja mielikuvituksen käytöstä
- oppii tutkimaan ympäristöään ja tekemään havaintoja yhdessä muiden kanssa
- oppii sanoittamaan ajatuksiaan, kysymään ja antamaan selityksiä
- saa mahdollisuuksia kokea oppimisen iloa, oivalluksia, onnistumisen kokemuksia ja oppii kannustamaan muita
- oppii, että oppiminen on yhteistä, osallistavaa ja vuorovaikutteista

Henkilöstö

- antaa lapsille mahdollisuuksia kokeilla, tutkia ja oivaltaa
- hyödyntää leikkiä ajattelun ja oppimisen ensisijaisena toimintatapana
- liittää tutkimista, ongelmanratkaisua ja luovaa ajattelua arjen tilanteisiin
- tarjoaa materiaaleja, jotka tukevat rakentelua, havainnointia, vertailua ja päättelyä
- rohkaisee lasta olemaan lannistumatta epäonnistumisista ja kannustaa sinnikkyteen

4.2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Tavoitteena on **tukea lasten ymmärrystä itsestään, muista ihmisistä sekä kulttuurisesta moninaisuudesta**. Lapsi rakentaa identiteettiään ja harjoittelee toimimaan ryhmässä.

Siilinjärven varhaiskasvatuksessa lapsi

- oppii tunnistamaan omia kulttuurisia taustojaan ja arvostamaan muiden taustoja
- saa kokemuksia kulttuurisesta moninaisuudesta ja ymmärtää, että ihmisillä ja perheillä on erilaisia tapoja elää ja toimia
- kehittyy vuorovaikutustaidoissaan: kuuntelemisessa, keskustelemisessa, tunteiden tunnistamisessa ja niiden ilmaisussa
- saa monipuolisia mahdollisuuksia itsensä ilmaisuun (puhe, kehollinen ja kuvallinen ilmaisu, musiikki, draama)
- harjoittelee ryhmässä ja yhteisössä toimimista sekä neuvottelua, yhteistoimintaa ja konfliktien ratkaisua
- kokee oman äänensä, taustansa ja ilmaisunsa arvostetuksi ja tärkeiksi

Henkilöstö

- luo tilanteita, joissa lapset voivat harjoitella keskustelua, kysymistä ja kuuntelemista
- mahdollistaa taiteellisen toiminnan (musisointi, kuvataide, liike, draama)
- hyödyntää roolileikkiä ja draamallisia työtapoja tunteiden ilmaisuun ja sosiaalisten tilanteiden harjoitteluun
- luo tilanteita, joissa lapset voivat tarkastella ja jakaa omia kokemuksiaan
- käyttää kulttuurisesti moninaista materiaalia ja tarinoita
- ohjaa neuvotteluun, vuorotteluun ja ristiriitojen ratkaisuun
- luo tilanteita, jossa lapsi saa kokemuksia erilaisista perinteistä ja tavoista (esim. leikit, ruokailuhetket, juhlat, kirja- ja lelupäivät)
- toimii vuorovaikutuksen mallina

4.3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Tavoitteena on tukea lapsen kasvua kohti omatoimisuutta, hyvinvointia ja vastuullista toimintaa. Arjen tilanteet ovat merkityksellisiä oppimisen paikkoja, joissa lapsi harjoittelee uuden oppimiseen, itsenäistymiseen ja yhteisössä toimimiseen tarvittavia perustaitoja.

Siilinjärven varhaiskasvatuksessa lapsi

- harjoittelee ja vahvistaa omatoimisuuttaan pukeutumisessa, ruokailussa, peseytymisessä ja lepoetkissä
- oppii tunnistamaan ja säätelemään tunteitaan sekä toimimaan rakentavasti
- oppii huolehtimaan omista tavaroistaan ja ymmärtää vastuunsa yhteisestä ympäristöstä
- oppii terveellisiä ja turvallisia toimintatapoja (mm. hygienia, pukeutuminen, liikenneturvallisuus)
- vahvistaa kykyään toimia ryhmässä, ottaa toiset huomioon ja noudattaa yhteisiä sääntöjä
- saa onnistumisen kokemuksia, jotka tukevat myönteisen minäkuvan kehittymistä ja pystyvyyden tunnetta

Henkilöstö

- sanoittaa arjen tilanteita ja auttaa lasta ymmärtämään toimintansa merkityksiä
- tukee lasta yrittämään itse ja tarjoaa apua vain tarvittavalta osin
- vahvistaa lapsen myönteistä minäkuvaa kannustamalla ja arvostaa pienäkin edistystä
- tukee lapsen myönteistä suhtautumista tulevaisuuteen
- luo selkeitä, ennakoitavia ja turvallisia rutiineja
- huomioi lasten yksilölliset tuen tarpeet ja vahvuudet
- hyödyntää pienryhmätoimintaa tavoitteellisesti arjen taitojen harjoittelussa

4.4 Monilukutaito

Monilukutaito on kykyä **tulkita, arvioida, tuottaa ja ymmärtää erilaisia viestejä ja merkityksiä** monimuotoisissa ympäristöissä. Monilukutaito rakentuu vuorovaikutuksessa, leikissä, tutkimisessa sekä erilaisten materiaalien ja ilmaisun muotojen käytössä

Siilinjärven varhaiskasvatuksessa lapsi

- kehittää kykyään tulkita ympäröivää maailmaa erilaisten merkkien, kuvien, tarinoiden ja viestien kautta
- harjoittelee ilmaisua monipuolisesti: puhumalla, piirtämällä, liikkumalla, esittämällä, rakentamalla ja leikkimällä
- saa kokemuksia, jotka vahvistavat kiinnostusta lukemista ja kirjoittamista kohtaan
- tutustuu digitaalisiin sisältöihin turvallisesti ja ohjatusti
- saa valmiuksia kuunnella, kertoa ja osallistua vuorovaikutukseen
- oppii tunnistamaan ja arvostamaan kulttuurista ja kielellistä moninaisuutta

Henkilöstö

- käyttää sadutusta ja tarinallisia työskentelytapoja
- nimeää asioita ja esineitä sekä sanoittaa toimintaa
- käyttää kuvallista viestintää ja tulkintaa
- huolehtii, että draama, liike, musiikki ja kehollinen ilmaisu ovat aktiivisia työskentelytapoja
- harjoittaa lapsia tunnistamaan symbolit, merkit, numerot ja matemaattiset rakenteet arjessa
- käyttää tutkivaa ja projektiluonteista työskentelyotetta
- keskustelee, vertailee ja pohtii arjen tilanteita lasten kanssa
- opettaa lapselle valmiuksia ymmärtää moninaista tekstimaailmaa esim. digitaaliset ympäristöt, mainokset, emojiit ja sosiaalinen media

4.5 Digitaalinen osaaminen

Digitaalinen osaaminen varhaiskasvatuksessa tarkoittaa lapsen **mahdollisuuksia tutustua, käyttää ja ymmärtää digitaalisia välineitä, sovelluksia ja sisältöjä kehitystasolleen sopivalla, pedagogisesti mielekkäällä tavalla**. Digitaalisuuden tarkoitus on rikastaa leikkiä, ilmaisua, tutkimista ja vuorovaikutusta – ei korvata niitä. **Varhaiskasvatuksen tehtävänä on yhteistyössä kotien kanssa tukea lapsen ymmärrystä digitaalisuudesta**. Digitaalisia taitoja tarvitaan ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa, yhteiskunnassa toimimisessa ja oppimisessa.

Digivälineitä käytetään valvotusti ja suunnitelmallisesti ja noudatetaan tietosuoja- ja kuvaamiskäytäntöjä. Sisältöjen valinnassa painottuvat pedagogisuus, turvallisuus ja ikäsopivuus.

Siilinjärven varhaiskasvatuksessa lapsi

- saa myönteisiä ja kehitystasolle sopivia kokemuksia digitaalisista välineistä ja sisällöistä
- oppii tulkitsemaan ja ymmärtämään digitaalista kuvaa, ääntä, liikkuvaa kuvaa ja symboleja
- tutustuu valokuvaamiseen, äänittämiseen ja digitaaliseen dokumentointiin
- harjoittelee kriittistä tarkastelua (esimerkiksi mistä tieto tulee ja mitä se tarkoittaa)
- oppii turvallisen ja vastuullisen käytön periaatteita aikuisen ohjauksessa
- ymmärtää, että digitaalisuus on yksi tapa tutkia, leikkiä ja ilmaista itseään

Digitaalista osaamista tuetaan osana päivittäistä pedagogiikkaa. Toiminnassa hyödynnetään esimerkiksi

- digitarinoita, joissa yhdistyvät kuva, ääni ja lapsen oma kertomus
- valokuvausta ja videointia lasten dokumentoinnin ja itseilmaisun osana
- äänittämistä (lorut, tarinat, musiikki) vuorovaikutus- ja ilmaisutaitojen rikastajana
- tutkimista digivälineillä, kuten kameroilla ja tarkastelusovelluksilla
- toimintaa, jossa digitaaliset ja perinteiset välineet täydentävät toisiaan (esim. piirtäminen + kuvaaminen)

Menetelmien valinnassa huomioidaan lapsiryhmän ikä, tarpeet ja kiinnostukset.

4.6 Osallistuminen ja vaikuttaminen

Varhaiskasvatuksen tehtävä **on tukea lapsen mahdollisuuksia osallistua, ilmaista näkemyksiään ja vaikuttaa omaan arkeensa.**

Siilinjärven varhaiskasvatuksessa lapsi

- kokee olevansa kuultu ja arvostettu arjen tilanteissa
- oppii tuomaan esiin mielipiteitään, ajatuksiaan ja toiveitaan
- saa mahdollisuuksia osallistua päätöksentekoon lapsiryhmän arjessa (esim. leikkipaikat, projektien aiheet)
- ymmärtää, että omilla valinnoilla ja toiminnalla on vaikutusta omaan ja ryhmän elämään
- harjoittelee yhteisöllistä toimintaa, kuten neuvottelua, kompromisseja ja sääntöjen luomista
- saa kokemuksia siitä, että hänen toiminnallaan on merkitystä ja vaikutusta
- suunnittelee, toteuttaa ja arvioi toimintaa yhdessä henkilöstön kanssa

Henkilöstö

- käyttää lapsia osallistavaa pedagogiikkaa, jossa lasten ideat toimivat suunnittelun lähtökohtina
- kohtaa lapset arvostavasti, kuulee lapsen aloitteet ja vastaa niihin
- käyttää kuuntelemisen ja dialogin menetelmiä, jotka auttavat lasta ilmaisemaan omia näkemyksiään
- luo arjen tilanteita, joissa lapset voivat tehdä valintoja ja harjoitella päätöksentekoa
- tukee projektiluontoista työskentelyä, jossa lapset vaikuttavat prosessin kulkuun
- järjestää ryhmän yhteisiä keskusteluhetkiä, joissa harjoitellaan vuorottelua, perustelua ja toisten huomioimista
- antaa mahdollisuuksia osallistua ryhmän sääntöjen ja toimintatapojen luomiseen

5. Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri ja arjen pedagogiikka

5.1 Toimintakulttuurin perusta

Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri rakentuu yhteisön arvoista, vuorovaikutuksesta, toimintatavoista, ilmapiiristä, johtamisesta sekä henkilöstön ammatillisesta osaamisesta. Sen perustana on sensitiivinen, kunnioittava ja kannatteleva vuorovaikutus, joka ohjaa kaikkea arjen pedagogiikkaa. Henkilöstön ammatilliset valinnat ja pedagogiset ratkaisut välittyvät lapsille esimerkkeinä, joten kaikkien toimintatapojen tulee tukea lasten hyvinvointia, kehitystä ja oppimista.

Toimintakulttuuri muotoutuu arjen tilanteissa ja sisältää sekä näkyviä että tiedostamattomia toimintatapoja. Siksi sen jatkuva arviointi ja kehittäminen ovat välttämättömiä. **Pedagoginen johtaminen, yhteinen suunnittelu, henkilöstön osaamisen vahvistaminen ja avoin dialogi ovat keskeisiä tekijöitä toimintakulttuurin rakentumisessa.**

5.2 Inklusiivinen toimintakulttuuri

Inkluusio on varhaiskasvatuksen keskeinen periaate. Jokaisella lapsella on oikeus osallistua ryhmän toimintaan, kokea kuuluvansa yhteisöön ja saada tarvitsemansa tuki osana arjen pedagogiikkaa. **Inklusiivinen toimintakulttuuri vahvistaa lasten osallisuutta, sosiaalista vuorovaikutusta, myönteistä minäkuva ja yksilöllisten tarpeiden huomioimista.** Sen toteuttaminen edellyttää henkilöstöltä sensitiivistä, reflektiivistä ja yhdenvertaisuuteen sitoutunutta työtettä.

Inkluusio näkyy arjessa siinä, miten lasten osallisuus ja vaikuttamisen mahdollisuudet toteutuvat, miten oppimisympäristöjä rakennetaan ja millaiseksi huoltajayhteistyö

muodostuu. **Yhteinen suunnittelu, kunnioittavat kohtaamiset ja leikin pedagoginen arvostaminen tukevat lasten kasvua yhteisön jäseniksi.**

5.3 Lapsen saapuminen ja lähteminen

Päivittäiset kohtaamiset huoltajien kanssa ovat tärkeä osa toimintakulttuuria ja merkittävä osa kasvatusyhteistyötä. Perheelle kerrotaan ryhmän toimintatavoista selkeästi, ja lapsi sekä huoltaja kohdataan rauhallisesti ja arvostavasti. **Lapsen saapuessa varhaiskasvatukseen henkilöstö ottaa lapsen vastaan yksilöllisesti ja sensitiivisesti. Lapsen päivästä kerrotaan avoimesti huoltajan toivomalla tavalla, painottaen lapsen ilon, onnistumisen ja oppimisen hetkiä.** Lasta rohkaistaan myös itse kertomaan päivän tapahtumista ja omista kokemuksistaan.

5.4 Päivälepo

Päivälepo on lapselle rauhallinen, turvallinen ja rentouttava hetki. Nukkuminen ei ole välttämätöntä, eikä hereillä olevan lapsen lepoa pidetä tarpeettomasti.

Käytännöt sovitaan yhdessä kasvattajatiimin ja huoltajien kanssa. Lapsen yksilöllinen unentarve huomioidaan, mutta ryhmässä jokaiselle tarjotaan mahdollisuus rauhoittumiseen. Satujen ja musiikin valinnassa huomioidaan lasten ikätasoiset toiveet. **Ääneen luettava satu kehittää lapsen kieltä ja luo hyvän tunnelman.**

Tutkimustiedon perusteella päivälepo tukee lapsen kasvua, oppimista, muistia, aivojen kehitystä, itsesäätelyä sekä tunne-elämää. Päivälevon aikana lapsi palautuu, jäsentää päivän kokemuksia ja vahvistaa oppimistaan.

Päivälevon toteutuksessa painotetaan turvallista ja rauhallista ilmapiiriä, selkeitä rutiineja sekä aikuisen sensitiivistä läsnäoloa. Päivälepo tukee lasten hyvinvointia koko loppupäivän ajan ja edistää myönteistä vuorovaikutusta ryhmässä.

5.5 Siirtymä- ja perushoitotilanteet

Siirtymät toiminnasta toiseen toteutetaan joustavasti pienryhmissä ja tarvittaessa porrastaen. Aikuinen kohtaa nämä tilanteet oppimisen mahdollisuuksina ja tukee lapsen arjen taitojen kehittymistä. Lapsen päivän rytmi rakentuu ruokailuista, levosta, leikeistä, ulkoilusta ja muusta toiminnasta.

Perushoidossa toimitaan hoidon, kasvatuksen ja opetuksen tavoitteiden mukaisesti. Lapsen itsenäistä yrittämistä tuetaan, ja esimerkiksi pukemistilanteet tarjoavat mahdollisuuksia motoristen taitojen, käsitteiden ja oman toiminnan ohjauksen harjoitteluun. Kasvattaja vastaa oikeasta pukeutumisesta ja ohjaa lasta tilanteeseen sopiviin valintoihin, ja vaatuksesta keskustellaan tarvittaessa huoltajan kanssa.

Henkilökohtaisissa hoitotilanteissa kunnioitetaan lapsen yksityisyyttä. Kasvattaja tukee lasta ikätasoisien hygieniataitojen oppimisessa ja huolehtii lapsen ulkoisesta siisteydestä päivän aikana.

5.6 Toimintakulttuurin arviointi

Toimintakulttuurin arviointi on osa varhaiskasvatuksen laadunhallintaa. Arvioinnissa tarkastellaan muun muassa vuorovaikutusta, ilmapiiriä, lasten osallisuutta, henkilöstön yhteisiä toimintatapoja, oppimisympäristöjä ja pedagogisen toiminnan yhdenvertaisuutta. Arviointitietoa hyödynnetään toiminnan kehittämisessä niin, että toimintakulttuuri vastaa lasten tarpeisiin, yhteiskunnan muutoksiin ja varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteisiin. Arviointitieto siirretään toimintasuunnitelmiin – ryhmävasuihin ja sitä kautta toimintaan ja sen kehittämiseen.

6. Oppimisympäristöt varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksemme oppimisympäristöt suunnitellaan ja toteutetaan niin, että ne tukevat lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia, oppimista, osallisuutta ja vuorovaikutusta. Varhaiskasvatusyksiköt toimivat erilaisissa rakennuksissa ja tiloissa: osa on alun perin suunniteltu päiväkodeiksi, osa muokattu toiseen käyttötarkoitukseen rakennetuista tiloista, ja perhepäivähoidossa oppimisympäristönä toimii hoitajan koti. Monimuotoinen ja esteettinen toimintaympäristö tarjoaa erilaisia mahdollisuuksia lasten toiminnalle ja oppimiselle.

Oppimisympäristö ymmärretään kokonaisuutena, joka muodostuu fyysisistä, psyykkisistä ja sosiaalisista tekijöistä. Meille on tärkeää, että henkilöstö toimii sensitiivisesti, ammattitaitoisesti ja arvostavasti, ja että lapsille sekä perheille syntyy kokemus hyväksytyksi tulemisesta. **Jokainen työntekijä vastaa siitä, että lapsiryhmän ilmapiiri on myönteinen, avoin, rohkaiseva ja turvallinen.** Yhteisössä jokainen nähdään tärkeänä ja arvokkaana.

Oppimisympäristöjä rakennetaan ja kehitetään yhdessä lasten kanssa. Ympäristöjen tulee olla **joustavia ja muunneltavia**, jotta ne tukevat lasten leikkiä, tutkimista ja

monipuolisia projekteja. Tilan, välineiden ja materiaalien järjestelyissä huomioidaan lasten tarpeet ja kiinnostuksen kohteet. **Välineiden ja materiaalien tulee olla helposti lasten saatavilla, innostavia ja monipuolisia**, jotta lapset löytävät mahdollisuuksia leikkiä, tutkia ja ilmaista itseään eri tavoin. Myös lähiympäristöä ja luontoa hyödynnetään aktiivisesti oppimisympäristöinä.

Oppimisympäristöissä vahvistetaan monilukutaitoa tarjoamalla lapsille mahdollisuuksia kohdata ja tulkita erilaisia kuvia, symboleja, tekstejä, tarinoita ja materiaaleja. Kirjat, pelit, visuaaliset elementit, roolivälineet ja tutkimusmateriaalit tukevat lasten luovuutta, mielikuvitusta ja ajattelun taitoja. Lasten omat ideat ja kertomukset otetaan huomioon toiminnan suunnittelussa, ja oppimisympäristöissä annetaan tilaa keskusteluille, pohdinnoille ja yhdessä ihmettelemiselle.

Digitaalisuus on osa oppimisympäristöjen kokonaisuutta. **Lapsille tarjotaan kehitystasolle sopivia digitaalisia välineitä, kuten tabletteja, dokumentointivälineitä, kuvatallenteita ja äänikirjoja.** Digivälineet liitetään leikkiin, ilmaisemiseen, dokumentointiin ja tutkimiseen. Sisältöjä käytetään turvallisesti, ohjatusti ja kriittistä ajattelua tukevalla tavalla.

Kulttuurinen moninaisuus näkyy oppimisympäristöissä esimerkiksi kirjojen, kuvien, musiikin ja arjen käytäntöjen kautta. Ympäristöjen suunnittelussa huomioidaan lasten erilaiset kielet, taustat ja tavat toimia. **Tilojen tulee tukea leikkiä, draamaa, liikkumista, vuorovaikutusta ja luovaa ilmaisua** sekä tarjota mahdollisuuksia rauhoittumiseen ja tunnetaitojen harjoitteluun.

Oppimisympäristöt tukevat myös lasten osallisuutta ja vaikuttamista. **Lasten ajatukset, ideat ja tuotokset tehdään näkyviksi esimerkiksi valokuvien, ideaseinien ja dokumentoinnin avulla. Tilat suunnitellaan niin, että ne antavat tilaa lasten omille aloitteille ja kiinnostuksen kohteille.** Visuaaliset, kielelliset ja toiminnalliset välineet tukevat lasten mahdollisuuksia osallistua yhteiseen suunnitteluun ja päätöksentekoon. Turvallinen ja arvostava ilmapiiri vahvistaa lapsen kokemusta siitä, että hänen näkemyksillään on merkitystä.

Oppimisympäristöjen tulee mahdollistaa lasten joustava omatoiminen toiminta (saavutettavat naulakot, WC-tilat ja välineet) ja tarjota riittävästi mahdollisuuksia itse tekemiseen

Oppimisympäristöjä arvioidaan ja kehitetään jatkuvasti osana pedagogista suunnittelua ja varhaiskasvatuksen laatu- ja arviointityötä. Näin varmistamme, että ympäristöt vastaavat lasten tarpeisiin ja mahdollistavat jokaiselle lapselle rikkaan, turvallisen ja innostavan varhaiskasvatuspolun.

7. Yhteistyö varhaiskasvatuksessa

7.1 Varhaiskasvatuksen sisäinen yhteistyö

Siilinjärven varhaiskasvatuksessa tehdään monipuolista ja suunnitelmallista yhteistyötä eri toimintamuotojen, yksiköiden ja tiimien kesken. Sisäinen yhteistyö vahvistaa varhaiskasvatuksen laatua, yhdenmukaisia toimintatapoja ja resurssien tarkoituksenmukaista käyttöä koko kunnan tasolla. Keskeisiä yhteistyön muotoja ovat:

- päiväkotien henkilöstön pedagogiset Teamsit ja pedagogiset kahvilat
- päivytyjärjestelyt lomien aikoina
- **henkilöstön liikkuminen ja lainaaminen ryhmien ja yksikköjen välillä akuuteissa sijaistarpeissa**
- henkilöstön työkierto eri varhaiskasvatusyksikköjen välillä
- varhaiskasvatuksen esihenkilöiden johtoryhmä ja pedapalaverit
- päiväkotien tiimi – ja pedapalaverit pedagogisen vuosikellon mukaisesti
- varhaiskasvatuksen yhteinen palveluohjaus
- varhaiskasvatuksen perheohjaajat
- lasten sijoittelut varhaiskasvatuspaikkoihin esihenkilöiden ja palveluohjaajan yhteispalaverissa
- perhepäivähoidon varahoidon järjestäminen päiväkodeissa
- perhepäivähoidon mahdollisuus käyttää päiväkodin tiloja yhteistoimintaan lasten kanssa ja hoitajien tiimikokoontumisiin
- yhteiset koulutukset koko henkilöstölle

- yhteistapahtumat esim. useamman yksikön yhteinen teatteriesitys, liikuntatapahtumat
- yhteistyö yksityisten palveluntuottajien kanssa; ohjaus – ja valvontakäynnit, yhteiset tapaamiset ja koulutukset
- tutustumisvierailut toisiin päiväkoteihin ja lapsiryhmiin

7.2 Yhteistyö huoltajien kanssa

Kasvatusyhteistyö huoltajien kanssa on suunnitelmallista ja perustuu lapsen varhaiskasvatukseen alussa yhteisesti sovittuihin tavoitteisiin ja toimintatapoihin.

Yhteistyö on vuorovaikutteista ja edellyttää varhaiskasvatuksen henkilöstöltä aloitteellisuutta ja aktiivisuutta. Syksyisin, viimeistään kahden kuukauden kuluessa varhaiskasvatukseen aloittamisesta, käydään lapsen huoltajien kanssa **vasukeskustelu**, jossa laaditaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelma ja sovitaan yhteistyön rakenteista. Lapsen vasut laaditaan sähköisesti ja perhepäivähoidossa paperiversiona. Tavoitteita arvioidaan kevään **arviointikeskustelussa, vasuvartissa.**

Yksiköissä järjestetään monenlaisia **perhetapahtumia**, kuten vanhempainiltoja, toiminnallisia perheiltoja, retkiä ja juhlia. Nämä vahvistavat yhteisöllisyyttä, tuovat näkyväksi varhaiskasvatuksen toimintaa ja lisäävät vuorovaikutusta huoltajien kanssa.

Varhaiskasvatuksen tiedotuskanavana toimii **EdLevo**, jonka kautta huoltajat ilmoittavat myös lastensa hoito- ja loma-ajat.

7.3 Monialainen yhteistyö

Siilinjärvellä tehdään monialaista yhteistyötä laajan lasten ja perheiden hyvinvointia tukevan verkoston kanssa. Kunnan suhteellisen pieni koko mahdollistaa matalan kynnyksen yhteydenpidon ja sujuvan yhteistyön; toimijat tuntevat toisensa ja yhteistyön rakenteet ovat toimivat.

Yhteistyötä tehdään

- kunnan **liikunta- ja kulttuuripalvelujen** kanssa erilaisten tapahtumien ja työryhmien muodossa
- Pohjois-Savon hyvinvointialueen toimijoiden kanssa mm. **Yhdessä aika** -toimintamallin mukaisesti: moniammatilliset kokoontumiset järjestetään tarvittaessa yhdessä perheen kanssa
- lastenneuvolan kanssa; esim. täytetään kaikista neljävuotiaista lapsista havainnointilomake yhteistyössä huoltajien kanssa, konsultaatiopuhelut

Keskeisiä muita yhteistyökumppaneita ovat

- lapsiperheiden perhetyö
- perheneuvolapalvelut
- muut lasten ja perheiden palvelut hyvinvointialueella (esim. terapeutit)
- seurakunnat
- urheiluseurat ja yhdistykset (Martat, riistanhoitoyhdistykset ym.)
- oppilaitokset, korkeakoulut
- viranomaiset
- Maa- ja metsätaloustuottajien keskusliitto (MTK)

Monialaisen yhteistyön tavoitteena on varmistaa lapsen kokonaisvaltainen tuki, sujuva tiedonkulku ja oikea-aikainen avun saanti. **Yhteistyö tukee perheiden hyvinvointia, varhaiskasvatuksen pedagogista toteutusta sekä lasten yksilöllisten tarpeiden huomioimista.**

8. Varhaiskasvatus osana lapsen kasvun ja oppimisen polkua

Varhaiskasvatuksen aloitus muuttaa lapsen ja perheen elämää. Ennen varhaiskasvatuksen aloitusta lapsella ja huoltajilla on mahdollisuus **tutustua tulevaan varhaiskasvatuspaikkaan, henkilöstöön ja lapsiryhmään.**

Siilinjärveläisessä varhaiskasvatuksessa kasvatusyhteistyön mallin mukaisesti varhaiskasvatusyksiköstä ollaan ensin yhteydessä perheeseen. Heille tarjotaan aloituskeskustelua ja työntekijän **tutustumiskäyntiä lapsen kotona sekä sovitaan tutustumiskäynneistä lapsen varhaiskasvatuspaikkaan.**

Tutustumiskäynnit suunnitellaan lapsen ja perheen tarpeiden mukaisesti. Tavoitteena on tukea sujuvaa aloitusta, vahvistaa yhteistyötä huoltajien ja kasvatushenkilöstön välillä sekä auttaa lasta sopeutumaan uuteen arkeen.

Huoltajat toimittavat varhaiskasvatukseen kirjalliset perustiedot lapsen vahvuuksista, tarpeista ja tottumuksista toiminnan suunnittelun tueksi.

Varhaiskasvatuksessa lapsen kasvun ja oppimisen polku etenee johdonmukaisesti myös erilaisten siirtymävaiheiden aikana. **Kunnallisessa varhaiskasvatuksessa lapsen varhaiskasvatussuunnitelma kulkee mukana hänen vaihtaessaan ryhmää, siirtyessään toiseen varhaiskasvatuspaikkaan ja aloittaessaan esiopetuksessa. Lapsen muuttaessa toiselle paikkakunnalle tai vaihtaessa yksityisen ja kunnallisen varhaiskasvatuksen välillä** suunnitelma siirtyy huoltajien mukana. Mikäli lapsella on tuen tarvetta, sitä koskevat tiedot siirretään aina huoltajien luvalla.

Siirtymävaiheissa huomioidaan erityisesti tuen tarpeessa olevat lapset. Tarvittaessa järjestetään yksilöllinen siirtopalaveri yhdessä huoltajien ja lapsen kanssa työskentelevien ammattilaisten kesken. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma toimii perustana esiopetuksen oppimissuunnitelmalle, mikä varmistaa kasvun ja oppimisen jatkumon varhaiskasvatuksesta esiopetukseen.

9. Pedagogisen johtamisen rakenteet

Siilinjärven varhaiskasvatuksen pedagogiikka perustuu säännöllisiin, eri tasoilla toteutuviin rakenteisiin, joiden avulla varmistetaan laadukas ja tasa-arvoinen varhaiskasvatus sekä jatkuva suunnittelu, arviointi ja kehittäminen kaikilla eri tasoilla. Kaikki pedagogiseen toimintaan liittyvät asiat on kirjattu pedagogiseen vuosikelloon, jonka aikatauluja kaikki yksiköt noudattavat.

Yksilötasolla:

- täydennyskoulutukset
- päiväkotien pedagogiset Teamsit
- vuosittaiset kehityskeskustelut
- muut keskustelut esihenkilön ja henkilöstön välillä
- varhaiskasvatuksen opettajien suunnittelu -, arviointi – ja kehittämisaika

Tiimitasolla:

- päiväkodin tiimipalaverit viikoittain
- perhepäivähoidon tiimit 3x syksyllä ja 4x keväällä
- päiväkodinjohtaja / perhepäivähoidonohjaaja osallistuu tiimipalaveriisiin 1–2x vuodessa
- tiimin kehityskeskustelu päiväkodeissa (joka toinen vuosi)
- päiväkodin johtajien vierailut lapsiryhmissä

Yksikkötasolla (päiväkoti/perhepäivähoito):

- päiväkodin iltapalaverit 2x vuodessa (tarvittaessa)
- päiväkotien kehittämis- ja suunnittelupäivät/illat 2x vuodessa

- päiväkotien pedapalaverit /tiimivastaavien palaverit
- vanhempain- ja perheillat 1–2x vuodessa
- perhepäivähoidossa ohjauksenkäynnit vähintään kerran toimintavuoden aikana
- perhepäivähoidon ohjaajan kuukausittaiset puhelut perhepäivähoitajille

Esihenkilötasolla:

- varhaiskasvatuksen johtoryhmän kokous kuukausittain
- esihenkilöiden pedapalaveri kuukausittain
- varhaiskasvatuksen johtoryhmän kehittämispäivät 2x vuodessa

Muut työryhmät

- varhaiskerityskasvatuksen palaverit 4x vuodessa
- EsVa työryhmän kerran kuukaudessa
- Liikuntakasvatustyöryhmä 4x vuodessa
- Ruokakasvatusryhmä 2x vuodessa
- kiertävien erityisopettajien palaveri kerran kuukaudessa
- perheohjaajien palaveri noin kerran kuukaudessa
- kulttuurityöryhmän palaverit 2x vuodessa
- seudullisen varhaiskerityskasvatuksen palaverit kerran vuodessa

10. Pedagogisen toiminnan lähtökohdat

- jokainen varhaiskasvatuspäivän tilanne on lapselle oppimistilanne
- lasten mielenkiinnon kohteiden huomioiminen pedagogisen toiminnan suunnittelussa
- lapsilla on mahdollisuus osallistua toiminnan arviointiin ja kehittämiseen: kysytään lasten toiveita, mielipiteitä ja parannusehdotuksia
- toiminnan suunnittelussa huomioidaan lasten ikä- ja kehitystaso sekä herkkyykskaudet
- **lasten suunnitelmallinen havainnointi ja pedagoginen dokumentointi ovat tärkeä osa toimintaa**
- kehitetään aktiivisesti uusia tapoja lasten mielenkiinnon kohteiden havainnointiin
- **aikuiset ovat läsnä ja lasten saatavilla** sekä vastaavat sensitiivisesti lasten aloitteisiin
- lapsilla on saatavilla monipuolista leikki- ja opetusvälineistöä, joka innostaa leikkimään, tutkimaan ja kokeilemaan
- **toiminta suunnitellaan joustavaksi**, jotta sitä on mahdollisuus muokata lasten toiveiden ja tarpeiden mukaan
- tiedostetaan arjen pienten toiveiden toteutumisen merkitys lapselle
- huoltajien havaintojen ja ajatusten arvostaminen, tieto oman lapsen kiinnostuksen kohteista

- pysähtyminen ja hetkeen keskittyminen, myös tuttujen ja hyväksi koettujen asioiden tekemisestä nauttiminen
- **henkilöstö suhtautuu positiivisesti uuden oppimiseen ja uusien työtapojen kokeiluun** ja tämä asenne välittyy myös lapsille: on lupa kokeilla uutta
- pedagogista dokumentointia toteutetaan haastattelemalla lapsia, valo – ja videokuvaamalla, kirjaamalla asioita ja tallentamalla lasten tuotoksia

II. Monipuoliset työtavat

Varhaiskasvatuksessa käytettävät työtavat ovat pedagogisia ratkaisuja, joiden tavoitteena on tukea lasten hyvinvointia, oppimista, osallisuutta ja vuorovaikutusta. Työtapojen tulee olla monipuolisia, joustavia ja lasten kehitystasoon, tarpeisiin ja kiinnostuksen kohteisiin sopivia. Kaikkien käytettävien työtapojen on perustuttava pedagogiseen harkintaan ja varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteisiin.

Monipuoliset työtavat mahdollistavat sen, että lapset voivat leikkiä, tutkia, ilmaista itseään ja rakentaa tietoa yhdessä toisten kanssa. Leikki on varhaiskasvatuksen keskeisin työtapo ja sen avulla lapset oppivat vuorovaikutusta, ajattelua, itsesääätelyä, sosiaalisia taitoja ja kielen käyttöä. **Leikkiä tuetaan tarjoamalla aikaa, tilaa, välineitä sekä aikuisen läsnäoloa ja sensitiivistä ohjausta.** Leikin merkitys korostuu myös varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa, joissa sitä pidetään pedagogiikan ytimessä.

Monipuoliset työtavat sisältävät sekä lapsilähtöistä toimintaa että aikuisen suunnittelemaa tavoitteellisia pedagogisia kokonaisuuksia. Lapsilähtöisyys näkyy esimerkiksi siinä, että lasten omat ideat, kysymykset ja havainnot ohjaavat toiminnan sisältöjä. Aikuinen puolestaan varmistaa, että lapset saavat kokemuksia, jotka laajentavat heidän taitojaan ja tietojaan.

Pienryhmätyöskentely on siilinjärveläisen varhaiskasvatuksen keskeinen työmuoto. Se tukee lasten yksilöllistä oppimista, turvallista ilmapiiriä ja toimivia vuorovaikutussuhteita.

Pienryhmissä:

- lapsi saa enemmän aikuisen tukea ja vuorovaikutusta
- työskentely voidaan kohdistaa juuri ryhmän tarpeisiin
- rauha, keskittyminen ja osallistumisen mahdollisuus paranevat
- leikki, tutkiminen ja ilmaisun eri muodot voivat edetä syvällisemmin
- lapset saavat osallistua päätöksiin ja vaikuttavat toiminnan sisältöihin
- tarjoaa varhaiskasvattajalle mahdollisuuden lapsen havainnoimiseen ja huomioimiseen yksilöllisesti vertaisryhmässä

Pienryhmätoiminta ei onnistu ilman hyvää pedagogista suunnittelua, joka kirjataan ryhmävasuun. Pienryhmätoimintaa käytetään niin leikissä, liikkumisessa, taiteellisessa kokemisessa, tutkimisessa kuin päivittäisissä arki- ja siirtymätilanteissa esimerkiksi ulkoilussa ja ruokailutilanteissa.

Käytännössä voi olla joustavia pienryhmiä tai vaihtuvia pienryhmiä, mutta kaikki arjen toiminnot (siirtymät, toiminnot, leikki, ruokailut, pukeminen ja ulkoilut) toteutetaan pienryhmissä. Iso lapsiryhmä kokoontuu mahdollisimman harvoin.

12. Leikki

Leikki on varhaiskasvatuksen **tärkein toimintamuoto ja pedagoginen, suunniteltu työtapa.** Leikissä lapset oppivat sosiaalisia taitoja, kieltä, tunteiden säätelyä ja ajattelun valmiuksia. Leikki mahdollistaa lapsen oman aloitteellisuuden, mielikuvituksen ja luovuuden käytön sekä tarjoaa turvallisen tavan harjoitella vuorovaikutusta ja ryhmässä toimimista. Leikin aiheet nousevat lasten omista havainnoista ja kiinnostuksen kohteista, jolloin leikki edistää myös osallisuutta ja vaikuttamista

Aikuisen rooli leikissä on aktiivinen ja sensitiivinen: aikuinen luo leikkiä tukevan ilmapiirin, havainnoi leikin kulkua ja osallistuu siihen. Henkilöstön leikkilinen työote ja läsnäolo vahvistavat lasten hyvinvointia ja tukevat laadukkaan leikin kehittymistä. Tutkimusten mukaan **aikuisen leikillisyyden** lisää sekä lasten että henkilöstön kokemaa iloa ja myönteistä vuorovaikutusta.

Oppimisympäristöjen tulee tarjota **aikaa, tilaa ja välineitä erilaisille leikin muodoille: rooli- ja rakentelulle, tutkimusleikille, ulkoleikille, taideleikeille ja digitaalisille leikkisille kokeiluille.** Leikin jatkuvuus mahdollistetaan tarjoamalla pysyviä leikkitiloja ja materiaaleja, jotka tukevat monipuolisia leikkiprosesseja. Leikkiympäristöjä kehitetään ja arvioidaan monipuolisesti ja aina yhdessä lasten kanssa.

Pienryhmätoiminta tarjoaa rauhalliset ja sosiaalisesti turvalliset puitteet leikin syventymiselle. Pienryhmissä aikuisella on paremmat mahdollisuudet ohjata, havainnoida ja tukea leikkiä sekä auttaa lasta liittymään leikkiin tai laajentamaan leikkitaitojaan.

Leikin havainnointi ja pedagoginen dokumentointi auttavat henkilöstöä ymmärtämään lasten ajattelua, oppimisen tapoja ja mielenkiinnon kohteita. Näitä havaintoja hyödynnetään toiminnan suunnittelussa ja oppimisympäristöjen kehittämisessä.

Leikki on varhaiskasvatuksen identiteetin ydin — sen kautta rakentuvat elinikäisen oppimisen taidot, luovuus ja myönteinen minäkuva.

13. Oppimisen alueet

13.1 Kielten rikas maailma

Varhaiskasvatuksessa kieli kehittyy arjen vuorovaikutuksessa. Lasten kanssa keskustellaan, pohditaan ja ihmetellään asioita yhdessä. Keskustelulle annetaan aikaa, lasten aloitteisiin vastataan ja heitä kannustetaan kysymään sekä kertomaan omista ajatuksistaan. Lasten toiveita toteutetaan mahdollisuuksien mukaan.

Kaikkia arjen tilanteita pidetään tärkeinä kielen oppimisen hetkinä. Päivittäisessä toiminnassa käytetään esimerkiksi loruja, kirjoja, kuvia ja lauluja, jotka tukevat

leikinomaisesti lasten kielellistä kehitystä. Lapsia rohkaistaan puhumaan ja harjoittelemaan kirjaimia ja lukemista oman ikä- ja kehitystasonsa mukaisesti.

Kirjat kuuluvat jokaisen ryhmän ja lapsen jokapäiväiseen elämään. Lapsille luetaan ja heille annetaan mahdollisuus kirjojen tutkimiseen ja katseluun. Keskustellaan kirjoista ja esim. lepohuoneessa luetaan lapsille satuja. Käydään kirjastossa ja kirjastoautossa säännöllisesti lasten kanssa.

13.1.1 Kielellisen kehityksen keskeiset osa-alueet

Vuorovaikutustaidot: lapsi tulee kuulluksi ja oppii kommunikointia toisten lasten ja aikuisten kanssa.

Kielen ymmärtäminen: kielellistä mallia annetaan runsaasti, toimintaa sanallistetaan ja asioista keskustellaan.

Puheen tuottaminen: lasta rohkaistaan puhumaan ja tarvittaessa käytetään vaihtoehtoisia kommunikointikeinoja.

Kielen käyttötaidot: vahvistetaan tilannetietoista kielenkäyttöä; harjoitellaan kertomista, selittämistä ja vuorottelua puheessa.

Kielellinen muisti ja sanavarasto: hyödynnetään loruja, laululeikkejä ja kielellä leikkittelyä; harjoitellaan nimeämistä ja kuvailevien sanojen käyttöä.

Kielitietoisuus: herätetään kiinnostus puhuttua ja kirjoitettua kieltä kohtaan.

13.2 Ilmaisun monet muodot

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea lasten musiikillisen, kuvallisen, käsityöllisen, sanallisen ja kehollisen ilmaisun kehittymistä ja tutustuttaa heitä eri taiteenaloihin ja kulttuuriperintöön.

Musiikillinen ilmaisu vahvistaa lapsen kiinnostusta ja suhdetta musiikkiin. **Heidän kanssaan lauletaan, loruillaan, kokeillaan ja soitetaan erilaisia soittimia, kuunnellaan musiikkia ja liikutaan musiikin mukana.** Erilaiset musiikkivälineet ym. ovat lasten saatavilla ja niitä on riittävästi.

Kuvallinen ilmaisu kehittää lasten suhdetta kuvataiteeseen, muuhun visuaaliseen kulttuuriin ja kulttuuriperintöön. Lapset kokeilevat erilaisia kuvan tekemisen tapoja, välineitä ja materiaaleja esim. piirtämällä, maalaamalla, rakentamalla ja mediaesityksiä tekemällä. Lapsia ohjataan tulkitsemaan ja kertomaan ajatuksiaan kuvallisista viesteistä.

Käsityöllinen ilmaisu tarjoaa lapsille kokeilun, tutkimisen ja yhteisöllisen tekemisen, kokemisen ja oivaltamisen iloa. Lapsille tarjotaan mahdollisuuksia itse kokeilla, tutkia ja yhdistellä erilaisia materiaaleja sekä opetella työskentelyssä tarvittavia käsityön tekniikoita.

Lapsia rohkaistaan **sanalliseen ja keholliseen ilmaisuun** draaman, tanssin ja leikin keinoin huomioiden lasten mielenkiinnon kohteet ja kehittyvät taidot. Henkilöstö luo omalla toiminnallaan myönteisen ilmapiirin, jossa lapsilla on lupa ilmaista itseään ja tunteitaan avoimesti. Lapset saavat kokemuksia sekä spontaanista ilmaisusta että yhteisesti toteutetusta luovasta prosessista.

Siilinjärven varhaiskasvatuksessa on laadittu yhteinen kulttuurikasvatussuunnitelma.

13.3 Minä ja meidän yhteisömme

Lasten kanssa pohditaan oikean ja väärän erottamista sekä ystävyyttä. Ryhmän säännöt laaditaan yhdessä lasten kanssa heidän kehitystasonsa, tarpeensa ja toiveensa huomioiden ja harjoitellaan niiden noudattamista.

Opetellaan kauniita käytöstapoja kuten kiittämistä, anteeksi antamista ja pyytämistä, tervehtimistä ja tavaroiden jakamista. **Henkilöstö toimii esimerkkinä lapsille mallintaen hyviä tapoja.**

Omista ja toisten perheistä, ympäröivästä maailmasta keskusteleminen sekä menneen ja tulevan pohtiminen vahvistavat lasten kykyä hahmottaa ympäröivää maailmaa.

Katsomuskasvatuksessa tutustumisen kohteena ovat **lähinnä lapsiryhmässä läsnä olevat uskonnot ja muut katsomukset, mutta katsomuksia voidaan tarkastella myös laajemmin. Vastaavasti tarkastellaan myös uskonnottomuutta.** Tavoitteena on edistää keskinäistä kunnioitusta ja ymmärrystä eri katsomuksia kohtaan. Luontevia tapoja ovat esimerkiksi vuoden kiertoon liittyvät juhlat ja tapahtumat.

Katsomuskasvatuksessa tehdään yhteistyötä huoltajien kanssa kunnioittaen heidän katsomuksiaan ja arvoja.

Mediakasvatuksen tehtävänä on tutustuttaa **lapset erilaisiin medioihin ja sallia median tuottaminen turvallisissa ja leikinomaisissa ympäristöissä.** Lasten kanssa harjoitellaan mediakriittisyyttä. Mediassa esiintyviä teemoja voidaan käsitellä lasten kanssa leikeissä, piirtämällä ja draaman keinoin.

13.4 Tutkin ja toimin

Lasten huomio suunnataan ympäröivään maailmaan, ihmisiin, luontoon ja tapahtumiin.

Matemaattisia taitoja harjoitellaan arjessa esimerkiksi luokittelemalla, sarjoittamalla ja rakentelemalla. **Lapset saavat harjoitella ongelmanratkaisua** oman kehitystasonsa mukaisesti ja heille järjestetään siihen mahdollisuuksia ryhmien arjessa.

Pohditaan yhdessä asioiden syy-seuraussuhteita ja lapsia kannustetaan havainnoimaan ympäristöä ja kertomaan havainnoistaan. Havaintoja dokumentoidaan ja niistä keskustellaan.

Tutkitaan vuodenaikojen vaihtelua, liikutaan luonnossa ja hyödynnetään erilaisia oppimisympäristöjä.

Lasten luontaista uteliaisuutta tuetaan sallimalla lasten kokeilla ja tutkia.

Innostutaan lasten kiinnostuksen kohteista ja tutkitaan asioita yhdessä. Järjestetään erilaisia mahdollisuuksia tutkimiseen.

Kuntaan on laadittu varhaiskasvatuksen ympäristökasvatussuunnitelma, josta voidaan ottaa tavoitteita yksikön toimintasuunnitelmaan esim. kierrätys ja kestävä kehitys.

13.5 Kasvan, liikun ja kehityn

Varhaiskasvatuksen liikuntakasvatuksessa henkilöstö toimii kannustavasti, innostavasti ja omalla esimerkillään liikkumiseen rohkaisten. **Henkilöstö kiinnittää huomiota omaan asenteeseensa ja suhteeseensa liikkumista kohtaan.** Ryhmissä tarkastellaan säännöllisesti toimintatapoja ja sääntöjä niin, että ne tukevat liikkumista eivätkä rajoita sitä tarpeettomasti. Liikkumista mahdollistetaan tarjoamalla houkutteleva ja turvallinen toimintaympäristö sekä sisällä että ulkona.

Jokaisessa ryhmässä on lasten saatavilla monipuoliset perusliikuntavälineet. Välineitä kierrätetään ryhmien kesken lasten tarpeiden ja kiinnostusten mukaan. Siilinjärven hyviä liikuntamahdollisuuksia, lähiluontoa sekä metsää hyödynnetään aktiivisesti. Yhteisiä liikuntatapahtumia, esimerkiksi liikunnalliset kevät- tai joulujuhlat, päiväkodin/perhepäivähoidon olympialaiset, laskiaistapahtumat jne. järjestetään mahdollisuuksien mukaan. Liikuntakasvatusta ohjaa yksiköissä käytössä oleva liikunnan vuosikello.

Ruokailu toteutetaan kasvatuksellisena ja rauhallisena yhteisenä hetkenä, jossa tarjotaan ravintosuositusten mukaiset, terveelliset ateriat. Lapsia ohjataan tutustumaan uusiin makuihin sekä omaksumaan myönteisiä ruokailutottumuksia ja hyviä käytöstapoja ruokaillessa. Lapsia ohjataan ruokailussa omatoimisuuteen.

Lapsella on mahdollisuus valita annoskoko ja syödä ruokalajeja haluamassaan järjestyksessä; ruokaa ei käytetä palkintona tai rangaistuksena. Henkilöstö sopii yhteiset myönteiset toimintatavat ja tekee yhteistyötä huoltajien kanssa ruokakasvatuksen tukemiseksi.

Siilinjärven varhaiskasvatus osallistuu Makuaakkoset-diplomityöhön, joka edistää ravitsemuksellisesti ja kasvatuksellisesti laadukasta sekä kestävästä päiväkotiruokailua.

Ruokailussa korostuvat hyvät tavat, ruoan arvostus ja miellyttävä yhdessäolo.

Kunnassa toimii ruokakasvatuksen työryhmä (varhaiskasvatus, ruoka- ja puhtauspalvelut, lastenneuvola), ja toimintaa tukee mm. Neuvokas perhe -ohjelma.

Ulkoilu on päivittäinen ja olennainen osa varhaiskasvatusta. **Ulkoilua hyödynnetään tarkoituksenmukaisesti pedagogisena ympäristönä: se tarjoaa mahdollisuuksia motoristen taitojen harjoitteluun, luonnonilmiöiden tutkimiseen ja ympäristötiedon lisäämiseen.** Kasvattaja toimii aktiivisena osallistujana lasten rinnalla.

Ulkoilun sujuvuus edellyttää henkilöstön yhtenäisiä toimintatapoja ja yhteistyötä. Lapsia ohjataan nauttimaan ulkona olemisesta ja liikkumisesta. Pihäsäännöt laaditaan tarpeesta käsin, ei liikkumisen rajoittamiseksi.

14. Lapsen tuki Siilinjärven varhaiskasvatuksessa

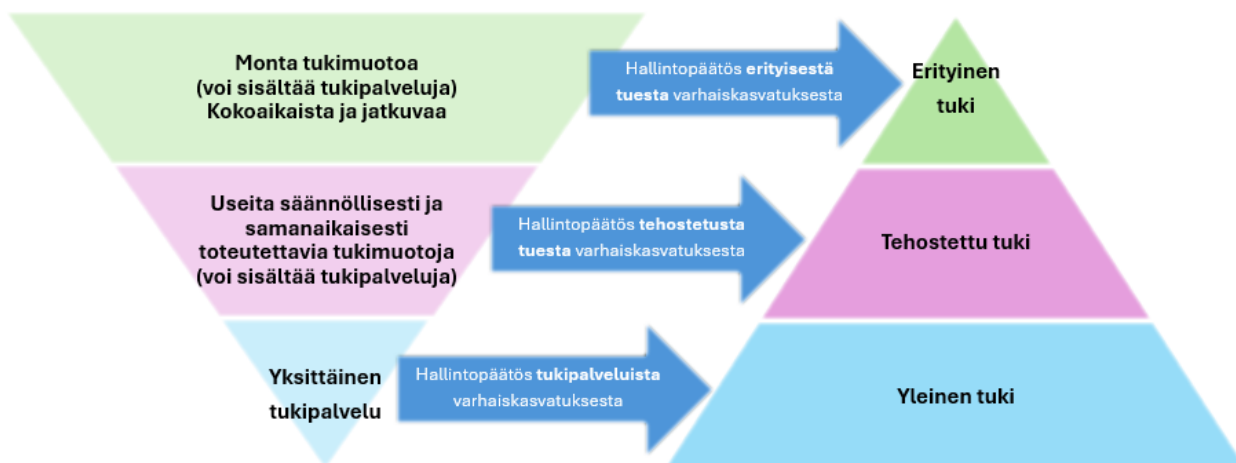
Siilinjärven **kunnassa lapsen tuki toteutetaan inklusioperiaatteen mukaisesti lapsen omassa lapsiryhmässä**. Kiertävät varhaiskasvatuksen erityisopettajat (kveo) ovat ryhmissä lasten ja lapsiryhmän tarpeiden mukaan mukana joko opettamassa tai konsultoimassa. Mikäli lapsen tuen tarpeet edellyttävät kokoaikaista erityisopetusta, on mahdollista järjestää myös paikka integroiduissa-/erityisryhmissä Vuorelan päiväkodissa ja Päiväkoti Pilvilinnassa.

Varhaiskasvatuksen integroituihin ja erityisryhmiin lapset sijoittuvat kiertävien varhaiskasvatuksen erityisopettajien ja päiväkodin johtajien koordinoimana.

14.1 Tuen muodot

Pedagogiset tuen muodot	Rakenteelliset tuen muodot	Hoidolliset tuen muodot
<ul style="list-style-type: none"> • Toistuvien toimintojen sekä selkeän ja ennakoitavan päivärytmin luominen • Oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut • Sensitiiviset ja saavutettavat vuorovaikutus - ja kommunikointitavat • Yhteisiä ja johdonmukaisia pedagogisten ja erityispedagogisten työtapojen ja menetelmien käyttöä • Toimintatavat, joissa lapsen tarvitsema tuki toteutuu osana vertaisryhmää • Esteettömyys - pedagogiset ja rakenteelliset ratkaisut 	<ul style="list-style-type: none"> • Henkilöstön osaamisen ja erityispedagogisen osaamisen lisääminen • Ryhmän lapsimäärän pienentäminen, pien- tai erityisryhmä • Henkilöstön mitoituksen ja /tai rakenteeseen liittyvät ratkaisut sekä niiden muuttaminen lapsen tuen tarpeen mukaan • Vakalain mukaiset tukipalvelut <ul style="list-style-type: none"> • tulkitselmispalvelut • avustamispalvelut • apuvälineiden käyttäminen • vakan erityisopettajan konsultointi ja opetus 	<ul style="list-style-type: none"> • Menetelmiä ja toimintatapoja, joilla vastataan lasen tarvitsemaan hoitoon ja hoivaan • Terveystuhoollisten tarpeiden huomiointi esimerkiksi lapsen pitkäaikaissaurauksien hoitoon, lääkitykseen, ruokavalioon ja liikkumiseen liittyvät avustamisen tarpeet ja apuvälineet • Sosiaali - ja terveydenhuollon asiantuntijoiden kanssa tehdään yhteistyötä esim. ohjauksen ja konsultaation osalta

14.2 Tuen tasot

14.3 Tuen ja tukipalvelujen prosessit

- lapsen ryhmän varhaiskasvatuksen opettaja valmistele kveo:n kanssa tuen esityksen
- tiivis yhteistyö lapsen huoltajien kanssa
- täytetään Esitys tehostettuun/erityiseen tukeen siirtymisestä ja huoltajien kuuleminen -lomake
- esitys viedään Kehityksen ja oppimisen tuen tiimiin (KOTT), johon kuuluvat varhaiskasvatuksen opettaja, kveo/veo ja päiväkodinjohtaja sekä huoltajat
- arvioinnissa huomioidaan monialaisten yhteistyötahojen näkemykset ja mahdolliset lausunnot
- varhaiskasvatusjohtaja tekee päätöksen tuen tasosta, muodosta, tukipalveluista sekä tuen järjestämipaikasta

Esiopetuksessa lapselle on mahdollisuus tehdä tehostetun / erityisen tuen päätös täydentävään varhaiskasvatukseen. Mikäli esioppilaalla on lapsikohtaisen tuen päätös esiopetuksen osalta, hänelle on tehtävä tuen päätös myös täydentävään varhaiskasvatukseen.

14.4 Varhennettu oppivelvollisuus

Varhennettu oppivelvollisuus (1.8.2026 alkaen) tarkoittaa, että oppivelvollisuus alkaa vuotta aiemmin (sinä vuonna, kun lapsi täyttää 6 vuotta) vammaan, sairauteen tai toimintakyvyn rajoitteeseen perustuen. Se mahdollistaa kaksi vuotta kestävä esiopetuksen 5–6-vuotiaana. Päätöksen varhennetusta oppivelvollisuudesta tekee varhaiskasvatuksen tai opetuksen järjestäjä.

15. Varhaiskasvatustoiminnan sisällön arviointi, kehittäminen ja seuranta

Varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista sekä varhaiskasvatuksen laatua ja vaikuttavuutta arvioidaan Siilinjärvellä säännöllisesti. Arviointi muodostaa kokonaisuuden, johon sisältyvät havainnointi, dokumentointi, arviointipäätelmät ja palautteen kerääminen. Arviointiin osallistuvat varhaiskasvatuksen hallinto, varhaiskasvattajat, huoltajat sekä lapset itse. Kehittämistyössä hyödynnetään kansallisia arviointituloksia, vuosittaisia asiakas- ja henkilöstökyselyjä (Valssi-arviointijärjestelmä) sekä mahdollisia ulkopuolisia arviointeja.

15.1 Arvioinnin rakenteet ja vuosikellot

Siilinjärven varhaiskasvatuksessa käytössä olevat hallinnollinen ja pedagoginen vuosikello aikatauluttavat varhaiskasvatuksen arvioinnin vuoden. Kaikki yksiköt noudattavat näitä vuosikelloja. Toimintasuunnitelmat laaditaan esihenkilöiden työvälineiksi, ja niissä kuvataan yksiköiden kehittämisen painopisteet. Suunnitelmat arvioidaan ja päivitetään vuosittain.

Päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa hyödynnetään ryhmävasuja, joihin kirjattavat konkreettiset toimenpiteet muodostavat jatkumon yksikön toimintasuunnitelmille. Ryhmävasut toimivat aktiivisina työvälineinä toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa.

15.2 Yksilötason arviointi

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman (vasu) toteutumista arvioidaan vähintään kerran toimintakaudessa yhdessä lapsen ja huoltajien kanssa. Lisäksi keväällä pidetään lyhyt palautekeskustelu. Arvioinnissa pohditaan, miten yhdessä sovitut tavoitteet ja toimintatavat ovat toteutuneet lapsen arjessa. Lapsi osallistuu arviointiin omien edellytystensä mukaisesti esimerkiksi keskustelujen, hymynaama-arviointien tai tunnekorttien avulla.

15.3 Yksikkötason arviointi

Ryhmän henkilöstö havainnoi ja dokumentoi lasten ja lapsiryhmän toimintaa sekä suunnittelee toimintaa arvioinnin pohjalta. Myös henkilöstön oma toiminta ja tiimityö ovat arvioinnin kohteena. Huoltajilta saatava palaute kerätään niin varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluissa, päivittäisissä kohtaamisissa kuin vanhempainilloissa ja toiminnallisissa tapahtumissa.

Vuosittaiset asiakas- ja henkilöstökyselyt tuottavat tietoa yksikkö- ja kuntakohtaisista kehittämiskohteista. Nämä sisällytetään yksiköiden toimintasuunnitelmiin. Kyselyjen yhteenvedot toimitetaan sivistyslautakunnalle tiedoksi, ja yksikkökohtaiset tulokset sekä kehittämistoimet käydään läpi huoltajien kanssa yksikön käytänteiden mukaisesti.

15.4 Järjestäjätason arviointi

Järjestäjätasolla arvioidaan varhaiskasvatuksen toteuttamisen laatua, vaikuttavuutta ja toimivuutta. Kehittämistyötä ohjaavat kunnan strategiset päämäärät ja arvot. Asiakas- ja henkilöstökyselyjen tuloksista tiedotetaan huoltajille kunnan verkkosivuilla, ja yksikötason kehittämistoimenpiteet käsitellään huoltajien kanssa.

Pedagogisen toiminnan sisältöjen kehittämisen painopisteet määritellään määräajaksi ja täydennyskoulutus kohdennetaan näihin painopisteisiin. Paikallisen arvioinnin tuloksena syntyneet kehittämistoimenpiteet ja mahdollisesti muuttuvat toimintamallit päivitetään osaksi paikallista varhaiskasvatussuunnitelmaa.